

פרשת אמור

פרק כב

(כז) כמו הנמול עד המרובע. ר"ל שהלך הירח <רביעית>¹ גלגלה, ואז יתחזק <טבע>² הילוד.

פרק כג

ותחלת החשבון וי"ד. ר"ל כי מולד הנחשב ראשון <לבריאת העולם, הוא נחשב>³ כאלו היה העולם נברא <שמ"ט>⁴ יום וחי' שעות ותתע"ו חלקים קודם שנברא. אשר כשתחשוב⁵ עמהם ה' ימים שנברא העולם קודם בריאת אדם, יהיה שנת הלבנה שלמה ושנה שנייה נחשבה מיום שנברא אדם. והמולד ההוא היה וי"ד.⁶ כי בחברך שנת מולד הלבנה, שהוא ד"ח תתע"ו על ב"ה ר"ד, יצא לך וי"ד בדקדוק.⁷ **לכן לא תוכל לקחת תוספת שנה נוספה.** ר"ל שהשנה ההיא שנוספה לחשבון מולד ב"ה ר"ד אינה ממספר שנות בריאת עולם, כי לא היתה. אבל תחלת המספר מהשנה שהתחילה במולד וי"ד. **והנה העבור אחר שנה וחצי.** כונתו, כי שבעה העבורים אנו עושים במחזור י"ט שנים, והראשון בשנה השלישית. אם כן, העבור הראשון היה אחר שנה וחצי מתחלת מספר וי"ד, כי נחבר עמהם השנה הנוספת לפי מנין ב"ה ר"ד. **והעבור בנוי על <המהלך>⁸ התיכון.** ידוע לחכמי התכונה, כי הירח פעמים יראה מהלכה⁹ בחוץ ופעמים מאוחר, לסבות התבארו בחכמה ההיא. והעבור בנוי על דרך שיהיה שוה מהלכה בכל זמן. **וזוה <נתקן>¹⁰ בשנת ג"ט ר"ד <בעבור הדחייה.** זה נודע בסוד העבור שבשנה שהיה המולד תשרי ג"ט ר"ד¹¹ והשנה ההיא פשוטה, דוחין הקביעות עד יום ה'. **והיתה הלבנה בחצי <גלגלה>¹² הגבוה.** גלגל לבנה מרכזת יוצא ממרכז הארץ. וכאשר הלבנה בחלק העליון, היא רחוקה מהארץ ויתאחר זמן ראייתה. <וכאשר תהיה בחלק השפל, יקרבו זמן ראייתה.>¹³ **כי הנה בט"ו ר"ד.** בהיות מולד תשרי בט"ו ר"ד דוחין הקביעות בשנה סמוכה למעוברת עד יום ג'. ולכל זה סבות מבוארות בחכמת התכונה.¹⁴

(יא) **ואמרו כי 'שבע שבתות', שבועות.**¹⁵ זה אמרו¹⁶ המכחישים שפירשו¹⁷ 'ממחרת השבת' – שבת ממש. וזהו אמרו ו[הם]¹⁸ **שנים פירושים בפסוק אחד.** ר"ל ש'מחרת השבת' ר"ל שבת ממש, ו'שבע

¹ כך בכ"י בגדה; בכ"י א: רביע.

² כך בכ"י בגדה; בכ"י א: כח.

³ כך בכ"י דה; בכ"י אג: נעלם והוא; בכ"י ב: בעולם הוא נחשב.

⁴ כך בכ"י בג; בכ"י א: שכ"ט; בכ"י דה: מ"ט.

⁵ בכ"י דה: כשנחבר.

⁶ בכ"י דה: ב"ה ר"ד.

⁷ ראה אבן עזרא, ספר העבור, שער ב; מ"ת, הל' קדוש החדש, פרק ו.

⁸ כך בכ"י גדה; בכ"י אב ליתא.

⁹ בכ"י ב: מהלבנה; בכ"י דה: שהלבנה.

¹⁰ כך בכ"י בדה; בכ"י אג: נתקן.

¹¹ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא; בכ"י ג: בעבור הדחייה. ר"ל בעבור כי.

¹² כך בכ"י גדה; בכ"י אב ליתא.

¹³ כך בכ"י ב; בכ"י אגדה ליתא.

¹⁴ בכ"י בג ליתא; בכ"י דה: ההיא.

¹⁵ בכ"י דה: ואמרו כי שבע שני השביעית וכו'.

¹⁶ כ"י ג מוסיף: כנגד.

¹⁷ בכ"י דה: אמרו.

¹⁸ בכ"י אבג: ואם; בכ"י דה המשפט עד 'שבת ממש' חסר.

שבתות' ר"ל שבועות,¹⁹ כמו: רוכבים על שלשים עירים (שופ' י, ד), שר"ל בהמות, ושלשים עירים להם (שם), ר"ל ערים, והוא פסוק בשופטים. וראיתם: תמימות. ר"ל ראית המכששים הוא אמרו: תמימות, שר"ל שהשבתות²⁰ יהיו שלמות. אם כן, <יתחילו>²¹ מיום הראשון לשבוע. והעד, מערך הלחם. כונתו, כי מצות מערך לחם הפנים,²² הכתוב בסוף²³ הפרשה, התחילה ביום שעשו תחלה תנופת העומר, ולכן נכתבה הנה. כי ידוע הוא שבמדבר לא ערכו לחם הפנים, כי לא היה להם סלת. גם לא הניפו עומר עד בואם אל ארץ כנען. אם כן, הכל התחיל ביום השבת.

(יד) כי ספירת הימים בשנת²⁴ היובל. ר"ל שלא תהיה הספירה בפה מצוה, כמו שאיננה מצוה בשנת היובל שכתוב בו: וספרת לך (וי' כה, ח).

(טז) תספרו חמשים יום. כי כן מספר התורה. ר"ל שהימים הספורים אינן כי אם מ"ט,²⁵ ובאמרו: חמישים יום, ר"ל עד התחלת יום חמשים. וזהו אמרו וכן: ביום השמיני, שר"ל בהתחלת יום שמיני. <א>²⁶ אולי ר"ל עד שישלמו ז' מרובעים, שהוא בהתחלת יום נ'. וכן: ביום השמיני, שר"ל בהתחלת יום שמיני, עד שוב אל המרובע, כמו שפירש בהרבה מקומות.²⁷

(יז) ויתכן ששנה <הכתוב>²⁸ בשנה הראשונה.²⁹ פרשתיו באחרי מות.³⁰ י"א כי יקריב פר ואלים שנים או שני פרים ואיל אחד.³¹ כי בפרשה זו כתוב: פר >בן בקר אחד ואלים שנים (וי' כג, יח), <³² ובפרשת פנחס – שני פרים ואיל אחד.³³ ובפנחס אפרש האמת. פירש שם שהכתוב הנה הוא הבא על הלחם, והכתוב בפנחס הוא חובת היום.³⁴

(כד) ואני ארמוז לך סודות. כונת החכם לפי הנראה,³⁵ כי השבת והמועדים נתנו בזמנים מוגבלים, אשר פעם יקרה שירה הדבוק או המבט רעה עתידה לבא. <ובעבור זה>³⁶ נתיחדו³⁷ המועדים בזמנים ההם, שיהיו פנויים בעסקי העולם ויתעסקו בתורה ובחכמה,³⁸ וידבקו בשם וינצלו מרעת המזל. כי כונתו, כי אין ישראל תחת המזל בהדבקם בשם, כמו שבאר בפרשת כי תשא.³⁹ ועל כן נצטוו לעשות את יום השבת שישבתו מכל מלאכה, כי ביום ההוא מושל כוכב שבתאי, שהוא כוכב רע

¹⁹ כ"י ג מוסיף: הנה.

²⁰ בכ"י ד: השבועות.

²¹ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא; בכ"י ג: צריך להחל.

²² בכ"י ב: כי מערך הלחם מצות לחם הפנים.

²³ בכ"י דה: בזאת.

²⁴ בכ"י ב: בשנות.

²⁵ בכ"י דה: שהימים הספורים מ"ט.

²⁶ כך בכ"י בדה; בכ"י א: כי.

²⁷ ראה א"ע, וי' יב, ב.

²⁸ כך בכ"י ג; בכ"י אבדה ליתא.

²⁹ בכ"י ב: האחרונה.

³⁰ ראה אות נפש, וי' טז, ח.

³¹ כ"י א מוסיף: איל זה.

³² כך בכ"י ג; בכ"י א: אחד.

³³ ראה במ' כח, כז. בכ"י בדה 'כי בפרשה [...] אחד' ליתא.

³⁴ ראה א"ע, במ' כח, כו.

³⁵ כ"י ב מוסיף: לנו.

³⁶ כך בכ"י בדה; בכ"י אג: ובמקום הזה.

³⁷ בכ"י ב: נתחייבו.

³⁸ בכ"י דה ליתא.

³⁹ ראה א"ע, שמ' לג, כא.

להתחיל בו כל מלאכה, והיא לא תצלח, כמו שאמר בפרשת וישמע יתרו.⁴⁰ וכן כונתו במועדים. וזה אמרו⁴¹ **אחר שהעקר כל ראש חדש**, ר"ל עקר ההוראה,⁴² כי אז תדבק הירח עם השמש. וזהו אמרו גם כן **ובעבור זה אמר יחזקאל: וכפרתם את הבית (יח' מה, כ)⁴³ בשבעה, בעבור המרובע**. ר"ל שהלך הירח רביעית⁴⁴ גלגלה. וביום ט"ו⁴⁵ השמש בתמונת מרובע, ויעזרו זה את זה, לטוב או לרע. וזהו אמרו גם כן **והנה ט"ו לנכח יום ז' גם מרובע**. ר"ל שיום ט"ו, שהוא יום הפסח, גם מרובע שני לשביעי,⁴⁶ ויעזרו זה את זה בהוראה. **ופסח שני יתחלפו הגדול והקטן**. ר"ל שפסח שני, שהוא בט"ו >באייר<,⁴⁷ ירחק הירח מהשמש תכלית המרחק, שהרי ביניהם ו' מזלות.⁴⁸ וקראם 'הגדול' ו'הקטן' על דרך הפסוק: את המאור הגדול (בר' א, טז). ור"ל שאז אין לדונם⁴⁹ >בדרך<⁵⁰ המרובע, מפני >שבאייר<⁵¹ אין >בו<⁵² >קירוב<,⁵³ אבל הם מתנגדים. **על כן ראש השנה גדול מכלן**. ר"ל גדול בהוראה מכל ימי המועדים, בעבור שאז מתחברים השמש והירח במזל⁵⁴ מאזנים, ואין מועד אחר שיהיה בראש⁵⁵ החבור, והוא אמ' **שהעקר כל ר"ח**, כמו שבארתי. **ועזרא יוכיח**. שאמר: אכלו משמנים (נחמ' ח, י). **ויום הכפורים הקטן במחברות**. ר"ל שאז הירח עושה תמונת חצי מרובע, >שהוא בעשור לחודש השביעי, ובשביעי עשתה תמונת המרובע, א"כ מהשביעי עד העשירי עושה חצי תמונת המרובע,<⁵⁶ ויעזרו זה את זה בהוראה. **והנה סכות כחג הפסח**. ר"ל שהוא בעת הנגוד. **רק שמיני ואין שביעי**.⁵⁷ ר"ל שבזה יתחלף⁵⁸ סכות לפסח, שבסכות יש חג בשמיני ובפסח בשביעי. זהו הנראה לנו בביאור סודות⁵⁹ החכם, וזהו אמרו **ומזה יתברר⁶⁰ לך הסוד וסוד השבת**.

(כז) **ועניתם. פרשתיו**. שאמר, כי כל ענוי דבק בנפש הוא הצום.⁶¹

(ל) **והאבדתי. הפרש יש בינו ובין 'ונורתה' ולא אוכל לפרש**. ר"ל בלא אריכות,⁶² כי לא אמר: לא אדע. ולנו נראה ההפרש,⁶³ כי 'והאבדתי' – השם מנע ממנו >דרכי<⁶⁴ התשובה, על דרך: השמן לב

⁴⁰ בכ"י דה' בפרשת וישמע יתרו' ליתא. ראה א"ע, שמ' כ, יד.

⁴¹ כ"י ד מוסיף: ג"כ.

⁴² בכ"י ב: ההודעה.

⁴³ בכ"י ג: אמר יחזקאל בראשון באחד לחדש וכן.

⁴⁴ בכ"י דה: שהיה הירח ברביעית.

⁴⁵ בכ"י ב: ובי"ט; בכ"י דה: ויביט.

⁴⁶ בכ"י דה: לרביעי.

⁴⁷ כך בכ"י בגדה; בכ"י א ליתא.

⁴⁸ בכ"י דה: נ' מעלות.

⁴⁹ בכ"י דה: לכוונם.

⁵⁰ כך בכ"י ב; בכ"י א: בארץ; בכ"י ג: בערך; בכ"י דה: על דרך.

⁵¹ כך בכ"י ב; בכ"י אג: שכ"ז; בכ"י ד: שבא באייר. בכ"י ה: שכ"ח באייר.

⁵² כך בכ"י דב; בכ"י אג: שום; בכ"י ב: שם.

⁵³ כך בכ"י ג; בכ"י אבדה: קרבן.

⁵⁴ בכ"י ד: בראש.

⁵⁵ בכ"י בג: ביום; בכ"י דה: אחר.

⁵⁶ כך בכ"י דה; בכ"י אבג ליתא.

⁵⁷ בכ"י דה: רביעי.

⁵⁸ בכ"י בג: יתחלק.

⁵⁹ כ"י ד מוסיף: דברי.

⁶⁰ בכ"י ב: יתבאר.

⁶¹ ראה א"ע, וי' טז, כט.

⁶² כ"י ד מוסיף: גדול.

⁶³ בכ"י ד ליתא.

⁶⁴ כך בכ"י בדה; בכ"י אג: בחירת.

העם הזה (יש' ו, י). <אבל>⁶⁵ 'ונכרתה' משמע – מעצמה, אם לא יעשה תשובה, אבל השם <לא>⁶⁶ ימנע ממנו דרכי התשובה.

(לט) **ואלו היה שם תאר יהיה >ה"י תחת בי"ת<**.⁶⁷ ר"ל שאלו היה <שבתון>⁶⁸ תאר ל'יום', היה אומר: היום הראשון שבתון, ולא: ביום הראשון.

(מ) **אנחנו נאמין דברי המעתיקים**, ר"ל <שאמרו>⁶⁹ 'ולקחתם לכם – משלכם' (ירו' סוכה, ג, א, יב ע"א) **אע"פ שמצאנו: ויקחו להם (שמ' יב, ג), ולא אמר: משלהם. והגולה מארץ קדר לארץ אדום >אם יש לו עינים<**⁷⁰ **ידע סוד המצוה הזאת**. נראה שר"ל, שהמצוה היא על שעמדו זמן רב בארץ ערבה ושוחה אשר לא היו שם אילנות <עושה פרי>⁷¹ ולא בעלי ריח, צום⁷² כשיבאו⁷³ לארץ ישראל ישמחו לפני יי עם המינים האלה, לזכור חסדי השם שהביאם אל ארץ נושבת מלאה אילנות טובות, ומארץ קדר לארץ אדום המדבר שעמדו <שם>⁷⁴ ישראל ימים רבים. וכן כתוב: ונסב את הר שעיר ימים רבים (דב' ב, א).⁷⁵

פרק כד

(ד) **ואשר עשו מברזל**.⁷⁶ ר"ל בבית שני⁷⁷ שפודים של ברזל <היו>⁷⁸.

(י) **ואיש הישראלי**. ר"ל בעבור ה' הודעה, כי עדין לא הזכירו, וכן: לאיש העשיר (שמ"ב יב, ד).

(יא) **והראשון קרוב לפי דעתי**. שהוא כמו: ויפרוש, שאם היה לשון קללה, מה טעם אמרו אחר כן: ויקלל.

(כ) **יש >בי"ת<**⁷⁹ **תחת 'על' וכו'**. ר"ל לפי הקבלה,⁸⁰ שר"ל עונש.

⁶⁵ כך בכ"י גדה; בכ"י אב ליתא.

⁶⁶ כך בכ"י בגדה; בכ"י א ליתא.

⁶⁷ כך בכ"י גדה; בכ"י אב: בי"ת תחת ה"א.

⁶⁸ כך בכ"י דה; בכ"י אבג ליתא.

⁶⁹ כך בכ"י גדה; בכ"י אב ליתא.

⁷⁰ כך בכ"י דה; בכ"י אב ליתא.

⁷¹ כך בכ"י דה; בכ"י אב ליתא.

⁷² בכ"י ב: שם; בכ"י ד: צוה.

⁷³ בכ"י דה: כשיכנסו.

⁷⁴ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא.

⁷⁵ בכ"י דה 'וכן כתוב [...] רבים' ליתא; בכ"י ב כתוב רק: שעיר.

⁷⁶ בכ"י ב: פי' ערש ברזל.

⁷⁷ בכ"י דה: שאמרו ז"ל.

⁷⁸ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא. ראה מנחות כח ע"ב.

⁷⁹ כך בכ"י דה; בכ"י א ליתא; בכ"י ב: ישב.

⁸⁰ בכ"י דה: קללה.